

CRÍTICA

Un debut narratiu de luxe

ANTONI PLADEVALL I ARUMÍ

NARRATIVA

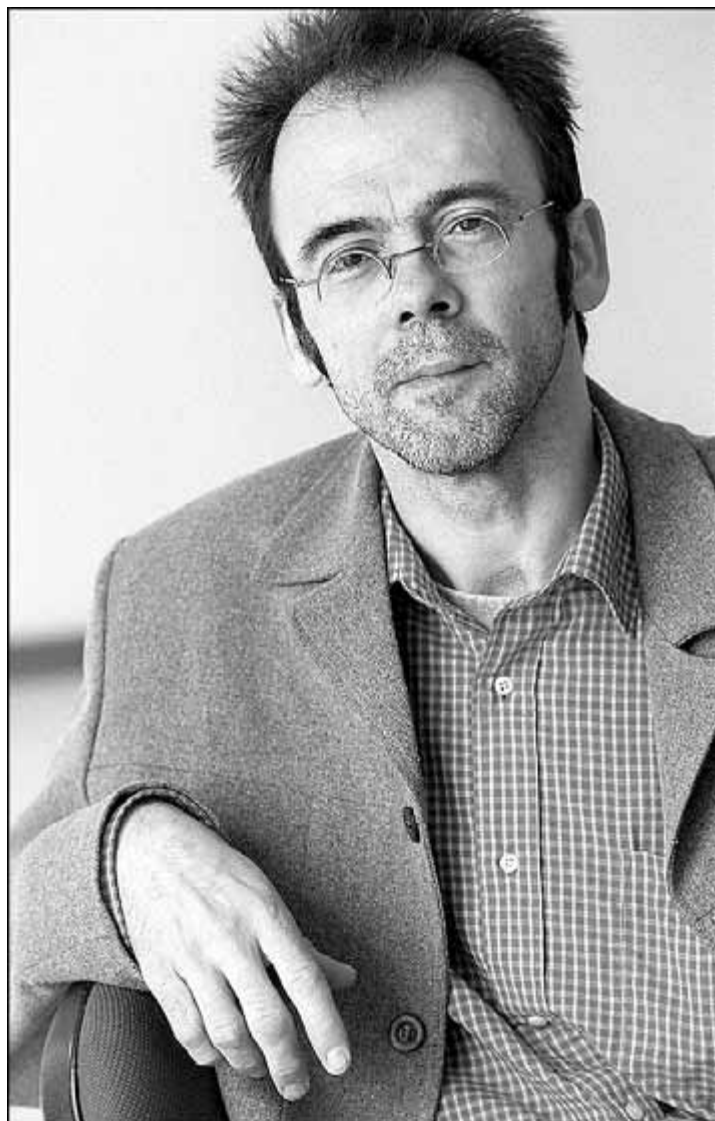
Pep Rosanes-Creus, *El cap amb el llençol*. GALERADA. Cabrera de Mar, 2004.

L'any 1993 el poeta de Manlleu establert a l'Esquirol Pep Rosanes-Creus va publicar el poemari *La venjança de l'eunuc*, una enganyosa *opera prima* sorprenentment madura que va ser aplaudida pel públic lector i per la crítica més solvent del moment. D'aleshores ençà Rosanes-Creus ha fet una carrera força prolífica publicant cinc poemaris més, igualment magnífics, que l'han col·locat de ple en primera línia de la poesia catalana actual: *El gos i l'ombra de l'alzina* (1995), *No he fet res* (1998), *El cos del temps* (1999), *Voltor* (2000), que va obtenir el premi Carles Riba 1999, i *La Rosa* (2004), de recent aparició a l'editorial artesanal Emboscall de Vic, que dirigeix i promou l'infatigable Jesús Aumetell.

TENDRESA I DRAMATISME

En termes igualment excel·lents cal parlar del seu primer llibre de narracions, *El cap amb el llençol*, un títol certament misteriós per a cinc històries que recreen, justament, alguns dels grans misteris de l'existència humana. Llevat del tercer relat, plantejat en tercera persona, tots els altres estan escrits en primera persona i expliquen, per dir-ho a la manera del seu estimat Cesare Pavese, com de difícil és aprendre l'ofici de viure. La tristesa i el desconcert, la por i la melangia, la solitud i la incomunicació solen governar la vida d'uns personatges que, marcats per circumstàncies sentimentals adverses, sovint per un episodi de tendresa estroncat, no saben com afrontar el passat, la hipoteca del record, de manera que la inquietud i el desassossec traven i asfixien la seva felicitat. En substància, tendresa i dramatisme s'alternen en aquests relats de to elegíac i marcat accent existencialista.

Els personatges no saben ben bé què fer amb la seva vida. S'interroguen, recorden els nens que van ser, retornen

EL POETA PEP ROSANES-CREUS HA PUBLICAT UN RECALL DE RELATS

als llocs estimats o odiats de la joventut, reflexionen obsessivament sobre el pas del temps, l'atzar, la fatalitat i, en definitiva, els misteris i l'absurditat de la vida. La resposta, sovint, no existeix, i aleshores el protagonista o bé queda permanentment instal·lat en la melangia, a vegades tocat per una mena de *spleen* baudelairià, o bé opta per la dimissió personal del suïcidi. En general, la vida sembla concebuda com una partida que es pot guanyar o perdre, idea que troba suport en les referències als jocs del billar i dels escacs presents en algunes narracions i que evoquen, si es vol, el darrer vers de *Misto*, un dels millors poemes de *La venjança de l'eunuc*: "El jugador s'engrescava amb els daus". La majoria dels personatges són jugadors potencials amb el gobelet a la mà esperant que la sort caigui del seu cantó.

Cal destacar la gran capacitat de Rosanes-Creus per a la

creació d'atmosferes asfixiants i obsessives d'un gran magnetisme que enteranyen el lector i l'obliguen a seguir el personatge de torn en el seu viatge introspectiu. Les històries són originals, impactants, servides amb una bona dosi d'intriga que l'autor administra sense presses, morosament, fins al final.

El personatge de la primera narració, *La cuina*, viu obsessionat amb el record del vaivé insistent del pèndol del rellotge de paret de la cuina de casa seva (al·legoria del famós *tempus fugit* horacià) que marcava les hores solitàries dels vespres d'hivern en companyia del pare silencios. El *Marge* evoca el nét que, dominat per la por de fer-se gran, torna al marge de l'hort on el seu avi havia obert a cops d'aixadell el parell de seients que ocupaven esperant l'hora de tornar a casa. *L'absurd* presenta un capellà rural penedit per no haver sabut evitar a

temps el destí tràgic del seu nebot. *Tinc les mans eixutes* recrea la desaparició estranya del germà petit el dia de l'enterrament de la iaia. I en l'última narració, *El professor*, de caràcter presumiblement autobiogràfic, el personatge de torn revisa la seva primera joventut, amb història de desamor inclosa, retornant als escenaris de la seva Barcelona d'estudiant. És l'únic relat ambientat en un context urbà i tot ell sembla, segons com, un desplegament del poema *Nocturn a Barcelona*, inclòs al llibre *Voltor*.

ALT VOLTATGE POÈTIC

Hom pot creure d'entrada que el poeta Pep Rosanes-Creus s'ha doblat de narrador, però això resulta cert i fals alhora si pensem que l'escriptor de l'Esquirol figura entre aquella mena d'autors que desmunten de soca-rel la clàssica distinció entre poesia i prosa. La veritat és que si els seus poemaris contenen peces de franca alenada discursiva, les narracions de què parlem també estan escrites amb un llenguatge de gran voltatge poètic. En el dietari *L'ofici de viure*, Pavese ja va escriure que era possible "combinar el descabdellament natural dels fets amb successives il·luminacions poètiques, és a dir la narració i la poesia, i que la seva unió només depenia de la traça". En això excel·leix justament Rosanes-Creus amb un desplegament luxós de totes les figures retòriques i amb el suport d'una adjectivació precisa i enlluernadora. La riquesa lèxica, a més a més, mixtura de cultismes i formes i girs populars, és espectacular, i tampoc no dubta a torturar la sintaxi en benefici

dels millors efectes expressius. Altrament maneja els pronoms febles amb una gran desimboltura i eficàcia, avui en dia una autèntica raresa entre els nostres escriptors.

El resultat de tot plegat és la prosa subjugadora que flueix lentament pàgina rere pàgina. És impossible no adonar-se de la freqüència de frases enginyoses que entrebanquen gratament la lectura: "Esmola l'horitzó", "el fred anestesiava els llavis", "va enviar el seu cos cap al got de ginebra", "la nena va créixer com un misto bufat", "el terror va dirigir el dia" i "les seves cames se la van endur de pressa" són només uns quants exemples de les moltes dotzenes que se'n troben. Sovint la frase felicitat també adopta la categoria de màxima o sentència en la línia de la millor tradició gnòmica. Són pensaments d'una gran contundència que estimulen la nostra reflexió: "L'atzar és un botxí satisfet", "el rellotge és, eternament, molt més savi que nosaltres", "un nen mort és com un desig insatisfet", "només el temps té la paciència que l'home necessita" i el brutal "viure és anar col·leccionant morts".

LES BONES INFLUÈNCIES

El cap amb el llençol també demostra que és possible rebre influència dels bons models sense caure en el parany de la simple imitació. A més dels ecos pavesians evidents, el llibre també acull, de manera explícita o implícita, la companyia de narradors fonamentals de la literatura contemporània com ara Bernhard, Borges, Kafka, Poe i el Lawrence Durrell del *Quartet d'Alexandria*, així com també la dels poetes Pessoa, Baudelaire i Gabriel Ferrater, al qual dedica un petit homenatge a l'inici de *L'absurd* a través d'una subtil referència al seu cèlebre *Poema de la tardor*.

Resumint, Pep Rosanes-Creus ens ofereix un llibre de forta càrrega existencialista, dramàtic i tendre alhora, elegíac, poètic, subtil, de bellesa incontestablement subjugadora, escrit amb molta perícia, que està destinat a sorprendre i commoure el públic lector. Es tracta del debut de luxe d'un poeta irredueïble en el camp de la narrativa.

El resultat de tot plegat és la prosa subjugadora que flueix lentament pàgina rere pàgina